

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΚΟΥΡΝΟΥΤΟΣ

(1913-1989)

Ο θάνατος του Γεωργίου Κουρνούτου, στις 13.10.1989, στέρησε το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών από ένα πολύτιμο συνεργάτη. Από το 1962, όταν ο Όκταβ και η Μέλπω Μερλιε αποφάσισαν τη σύσταση του Κέντρου, κιβωτού μνήμης του Μικρασιατικού Έλληνισμού, ο Κουρνούτος στάθηκε στο πλευρό τους, προσφέροντας αφειδώλευτα τις οργανωτικές του ικανότητες και τις γνώσεις του για την πραγματοποίηση των στόχων του.

Γεννήθηκε στο Στρέφι της Ήλειας το 1913 και σπούδασε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Από το 1939 ως το 1943 δίδαξε σε ιδιωτικά Γυμνάσια της Αθήνας και το 1944, κατά πρόταση του καθηγητή Σωκράτη Κουγέα, διορίστηκε Επιμελητής στο Τμήμα Χειρογράφων της Εθνικής Βιβλιοθήκης. Στη θέση αυτή παρέμεινε ως το 1955, όταν διορίστηκε Διευθυντής Γραμμάτων, Θεάτρου και Καλών Τεχνών του Υπουργείου Παιδείας, ενώ παράλληλα δίδασκε νεότερη ιστορία στην Ανωτάτη Βιομηχανική Σχολή (ως το 1960). Το 1955 ανέλαβε τη Γενική Γραμματεία της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής της UNESCO και εκπροσώπησε την Ελλάδα σε διεθνείς οργανισμούς και σε μικτές διακρατικές επιτροπές μορφωτικών και επιστημονικών σχέσεων. Το 1975 όρίσθηκε πρόεδρος του Διεθνούς Κέντρου πληροφοριών για τις ιστορικές πηγές (CIBAL), με έδρα τη Σόφια, και ως το 1978, όταν αποχώρησε από την υπηρεσία ως Γενικός Διευθυντής Πολιτιστικών Υποθέσεων στο Υπουργείο Πολιτισμού.

Η μακρόχρονη θητεία του σε ανώτατες διοικητικές θέσεις περιόρισε το έρευνητικό και συγγραφικό του έργο, που πρώτο δείγμα του υπήρξε η μελέτη «Το Άγιοταφίτικο της Σμύρνης και η οικογένεια Κοραή» (1949). Η εργασία αυτή αποκάλυπτε όχι μόνο την ικανότητά του στην επισήμανση και την αξιοποίηση των πηγών, αλλά και την καλλιτέπιά του, χαρακτηριστική και στα μεταγενέστερα δημοσιεύματά του. Ως το 1955, όταν από το Τμήμα Χειρογράφων μετατέθηκε στο Υπουργείο Παιδείας, δημοσίευσε τέσσερις ακόμη μελέτες, όλες σχετικές με την πνευματική πορεία του Νέου Έλληνισμού και, στη σειρά της «Βασικής Βιβλιοθήκης», τα δίτομα έργα *Το Απομνημόνευμα, 1453-1953* (Αθήνα 1953-1954) και *Οι Λόγιοι της Τουρκοκρατίας* (Αθήνα 1955-1956). Όπως σημείωσε τότε ο Νίκος Σβορώνος σε βιβλιοκρισία του για το *Απομνημόνευμα*, «η εισαγωγή του Κουρνούτου και τα βιογραφικά και κριτικά σημειώματα που συνοδεύουν τα κείμενα φέρνουν τη

σφραγίδα της επιστημονικής του ευσυνειδησίας». Άριστος χειριστής του λόγου, ζωντάνεψε με την εισαγωγή του μιὰ δόλοκληρη εποχή, συνδυάζοντας την επιστημονική συγκρότηση με την κριτική ευστοχία και με τὴ γλαφυρότητα, προσόντα πού χαρακτηρίζουν ὅλο του τὸ ἔργο.

Ἡ ἔνασχόλησή του με τὰ ζητήματα τοῦ εὐαίσθητου τομέα τῶν γραμμάτων και τῶν τεχνῶν δὲν τοῦ ἐπέτρεψε νὰ συνεχίσει και νὰ δλοκληρώσει τις μελέτες πού εἶχε σχεδιάσει. Δὲν ἔπαψε ἐντούτοις νὰ δημοσιεύει κατὰ διαστήματα μικρὲς ἐργασίες, ὡς τὸ 1987. Παράλληλα παρουσίασε με κατατοπιστικούς προλόγους στη σειρά «Ἄπαντα τῶν Νεοελλήνων Κλασικῶν» μέρος ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Γιάννη Βλαχογιάννη, προλόγισε τὰ *Γράμματα στη Ραχὴλ* τοῦ Κωστή Παλαμά, ἐπιμελήθηκε τὴν ἔκδοση τῆς *Ἱστορίας τῆς Ἀνθρωπότητος* τῆς UNESCO σὲ ἑλληνικὴ μετάφραση και συνεργάστηκε με δημοσιεύματα στη *Νέα Ἑστία*, στὴν *Καινούρια Ἐποχή*, στὴν *Ευθύνη* και σὲ ἄλλα περιοδικά.

Τὸ ἐνδιαφέρον του, κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του, γιὰ τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, στὸ ὁποῖο διετέλεσε ἐπὶ πολλὰ χρόνια πρόεδρος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου και Ἀντιπρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ὑπῆρξε ἀδιάπτωτο. Νηφάλιος και αἰσιόδοξος στὶς δύσκολες ὥρες τοῦ Ἰδρύματος, πού δὲν ἦταν λίγες, βοήθησε ἀποτελεσματικὰ στὸ ξεπέρασμά τους και με ἰδιαίτερη ἱκανοποίηση παρακολουθοῦσε ὡς τὴν παραμονὴ τοῦ θανάτου του τὴν πορεία του και χαίροταν τὴν ἐπιβολὴ του στὴν ἐπιστημονικὴ κοινότητα. Ὅσοι ἐργασθήκαμε δίπλα του δὲν θὰ λησμονήσομε ποτὲ τὸ πάθος του γιὰ τὸν πνευματικὸ θησαυρὸ πού ἔχει συγκεντρωθεῖ στὸ Κέντρο, ἀποτέλεσμα ἀγάπης και γνώσης τῶν ἰδρυτῶν του και τῶν διαδόχων τους, και ὅσοι συνδέθηκαν με φιλία μαζί του θὰ θυμοῦνται πάντοτε τὴν εὐφορία πού ὁ λόγος του γεννοῦσε, τὴν παρηρησία του και τὴν ἐντιμότητά του.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΣΦΥΡΟΕΡΑΣ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΚΟΥΡΝΟΥΤΟΥ
(ΕΠΙΛΟΓΗ)

«Τὸ Ἄγιοταφίτικο τῆς Σμύρνης και ἡ οἰκογένεια Κοραῆ», *Ἄθηνᾶ*, τ. 53 (1949), σσ. 28-59.

«Ἄγνωστος κῶδις Ἐφημερίδων Κωνσταντίνου Καρατζᾶ τοῦ Μπάνου», *Πρακτικά τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν*, τ. 24 (1949), σσ. 169-173.

«Ἡ Δωδεκάβιβλος τοῦ Δοσιθέου εἰς τὴν τυπογραφίαν τοῦ Βουκουρεστίου», *Θεολογία*, τ. 24 (1953), σσ. 250-273.

«Προσκτήσεις τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης κατὰ τὰ ἔτη 1940-1952», *Ἑλληνικά*, τ. 12 (1953), σσ. 223-226.

«Σχολεῖα τῆς τουρκοκρατουμένης Καστοριάς», *Γέρας Ἀντωνίου Κεραμοπούλου*, Ἀθήνα 1953, σσ. 426-468.

Γεώργιος Π. Κουρουτός

Τὸ Ἀπομνημόνευμα, 1453-1953, 2 τ., Ἀθήνα 1953-1954 (Βασική Βιβλιοθήκη, ἀρ. 44, 45).

«Ὁ λόρδος Charles Murray πεθαίνει γιὰ τὴν Ἑλλάδα», *Ἀγγλοελληνική Ἐπιθεώρησης*, τ. 7 (1954), σσ. 20-52.

«Φωτίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως δύο ἀνέκδοτοι ὁμιλίες» (σὲ συνεργασία μὲ τὸν Βασ. Λαούρδα), *Θεολογία*, τ. 25 (1954), σσ. 177-200.

Λόγιοι τῆς Τουρκοκρατίας, 2 τ., Ἀθήνα 1956 (Βασική Βιβλιοθήκη, ἀρ. 4, 5).

«Αἰμίλιος Βεάκης», *Νέα Ἐστία*, τ. 62 (1957), σσ. 1405-1406.

«Ἐγγραφα καὶ χρονολογικὲς διορθώσεις στὰ περὶ τοῦ Λάλα (Μάρτιος - Ἰούνιος 1821)», *Πελοποννησιακὴ Πρωτοχρονιά*, Ἀθήνα 1959, σσ. 33-38.

«Μνημεῖα καὶ τοπία ἱστορικὰ στὴ σύγχρονη ζωὴ», *Νέα Ἐστία*, τ. 65 (1959), σσ. 761-762.

- Κωστής Παλαμάς, *Γράμματα στη Ραχήλ* (επιμέλεια Γ. Π. Κουρνούτος), 'Αθήνα 1960.
 «Οί γιορτές του Λόγου και τής Τέχνης στη Λευκάδα», *Ήώς*, τ. 4 (1961), τεύχος 47, σσ. 8-13.
- «'Η Θεσσαλονίκη και ὁ νέος 'Ελληνισμός», *Ήώς*, τ. 5 (1962), τεύχος 63, σ. 17.
- «Τὸ "Άγιον Όρος. Ίστορία και θρύλοι», *Νέα Έστία*, τ. 74 (Χριστούγεννα 1963), σσ. 4-36.
- Γιάννης Βλαχογιάννης, *Ίστορική ἀνθολογία* (πρόλογος Γ. Π. Κουρνούτος), 'Αθήνα 1965.
- Γιάννης Βλαχογιάννης, *Άπαντα*, 7 τ. (επιμέλεια Γ. Π. Κουρνούτος), 'Αθήνα 1965-1967.
- «Διονύσιος 'Αντ. Κόκκινος (1883-1967)», *Νέα Έστία*, τ. 82 (1967), σσ. 1346-1401.
- Γιάννης Βλαχογιάννης, *Έπτά διηγήματα και μελέτες* (πρόλογος Γ. Π. Κουρνούτος), 'Αθήνα 1968.
- «Γκάντι ὁ Μαχάτμα. Θεωρία και πράξη (1869-1969)», *Νέα Έστία*, τ. 86 (Χριστούγεννα 1969), σσ. 34-43.
- «'Ο λόρδος Μπάυρον και ἡ ἐποχή του», *Νέα Έστία*, τ. 95 (1974), σσ. 820-850.
- «'Ο Πρωτοσύγκελλος 'Αμβρόσιος Φραντζής. Ι. Βιογραφικά», *Πελοποννησιακά*, τ. 12 (1976-1977), σσ. 1-74.
- «Οἱ Έλληνες και ὁ λόρδος Μπάυρον στην 'Ιταλία», *Μνημοσύνη*, τ. 6 (1976-1977), σσ. 205-206.
- «'Ιστοριογραφία και ποίηση του Βαλαωρίτη», *Νέα Έστία*, τ. 106 (Χριστούγεννα 1979), σσ. 355-360.
- «Μέλπω Μερλιέ, 1890-1979», *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν*, τ. 2 (1980), σσ. 9-11.
- Τὰ Έπτάνησα ἀνάμεσα σ' 'Ανατολή και Δύση*, Κέρκυρα 1982.
- «'Αδαμάντιος Κοραΐς, 1748-1833», *Νέα Έστία*, τ. 114 (Χριστούγεννα 1983), σσ. 2-15.
- «'Η 'Αθήνα πρωτεύουσα τής 'Ελλάδος», *Νέα Έστία*, τ. 116 (Χριστούγεννα 1984), σσ. 3-12.
- «Τὸ Γένος στο τέλος του 18ου και στις ἀρχές του 19ου αἰώνα», *Πρακτικά Πανελληνίου Συμποσίου Βενιαμίν Ὁ Λέσβιος*, 'Αθήνα 1985, σσ. 33-46.
- «Γύρω ἀπό μιὰ ἐπιστολή του Διονυσίου Σολωμού», *Δελτίον τής 'Ιονίου 'Ακαδημίας*, τ. 2 (1986), σσ. 206-216.
- «Lord Byron, 1785-1824», *Νεοελληνικά Γράμματα*, τεύχος 25-29 (Σεπτέμβριος 1987), σσ. 8-9.